

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Lineární funkce

Autor materiálu: Mgr. Jana Lvová

Datum vytvoření: 2. 11. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Matematika, 1., 2. ročník

Sada: MA2

Číslo DUM: 02

Tematická oblast: Funkce, rovnice a nerovnice, slovní úlohy

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 5. 11. a 8. 11. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Jana Lvová

Třída: ZLY 2.

Popis způsobu použití materiálu ve výuce: Elektronická prezentace, která je určena pro výuku lineární funkce ve všech oborech vzdělání na střední zdravotnické škole. Prezentace je zaměřena na rozdělení a popis lineárních funkcí. Může sloužit jako názorná pomůcka během výkladu nového učiva nebo při opakování již probrané látky. Také je vhodná pro domácí přípravu žáků. Je využitelná rovněž jako součást e-learningu. Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení látky v podobě snímků s úkoly.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

LINEÁRNÍ FUNKCE

Definice:

Lineární funkce je každá funkce na množině $\mathbb{R}$, jejíž předpis má tvar:

f: $y = ax + b$, kde a, b jsou reálná čísla.

Poznámka:

- Je-li $a = 0 \rightarrow$ konstantní funkce
- Je-li $b = 0 \rightarrow$ přímá úměrnost

KONSTANTNÍ FUNKCE

Je každá funkce, kterou lze vyjádřit ve tvaru:

$$f: y = b \quad b \in \mathbb{R}$$

Grafem konstantní funkce je přímka rovnoběžná s osou x , která prochází bodem $[0, b]$.

Platí i obráceně: Každá přímka rovnoběžná s osou x je grafem konstantní funkce.

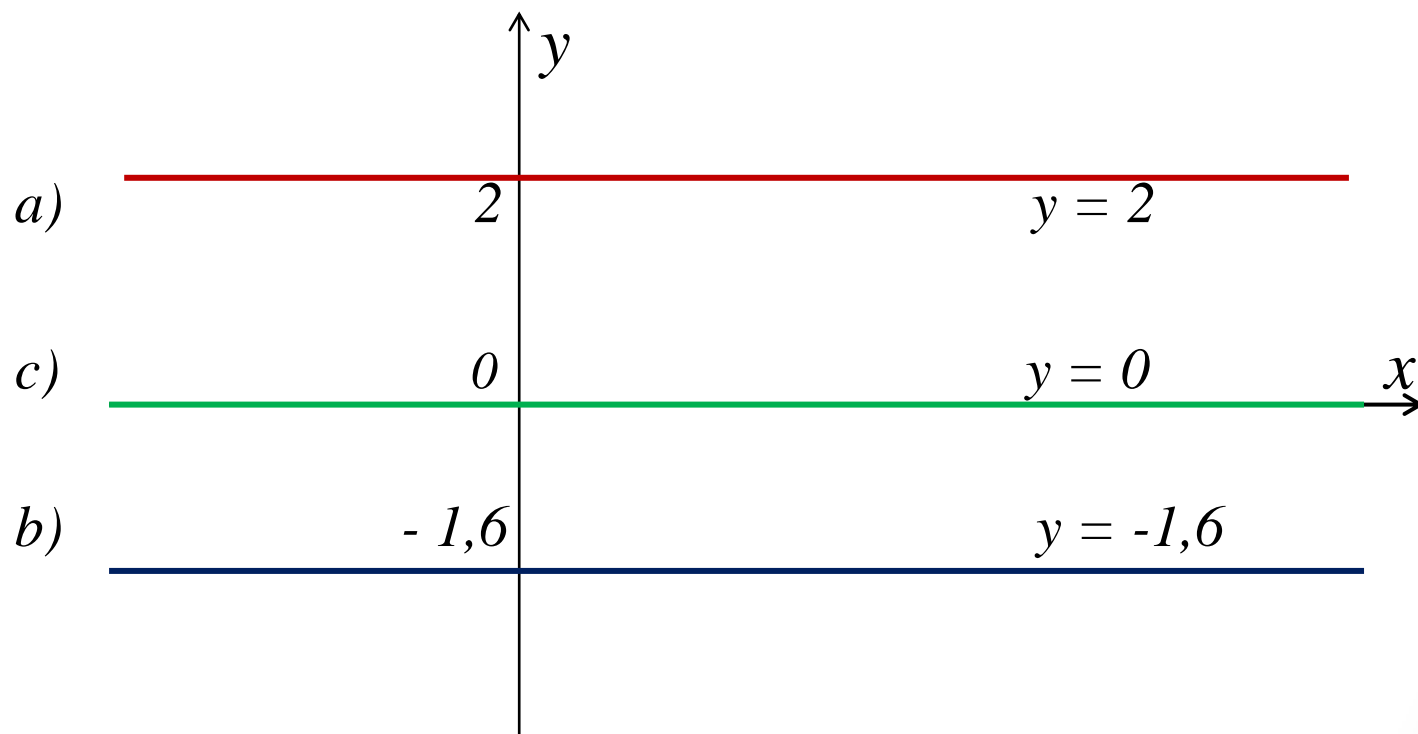
Úkol: Načrtněte grafy funkcí:

a) $f: y = 2$

b) $g: y = -1,6$

c) $h: y = 0$

Řešení:

Jak se nazývá přímka, která je grafem funkce $h: y = 0$?

FUNKCE PŘÍMÁ ÚMĚRNOST

Je každá funkce, kterou lze vyjádřit ve tvaru:

$$f: y = ax, \quad a \in (-\infty, 0) \cup (0, +\infty)$$

Grafem přímé úměrnosti je přímka **různoběžná** s osami x a y , procházející počátkem soustavy souřadnic.

Platí i obráceně:

Každá přímka různoběžná s osami a procházející počátkem soustavy souřadnic je grafem přímé úměrnosti.

PŘÍKLAD 1:

Načrtněte grafy funkcí:

a) $f: y = 2x$

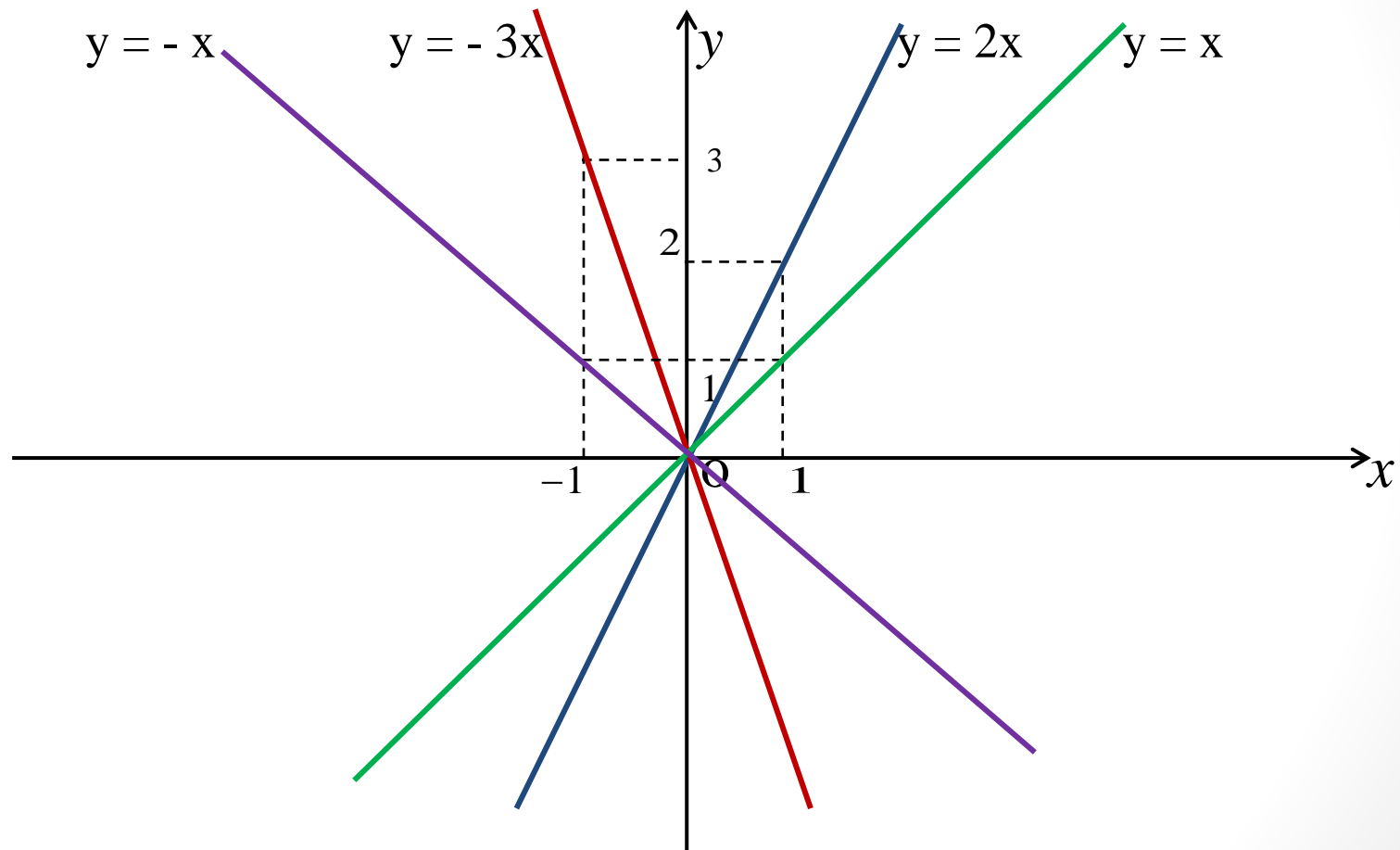
b) $g: y = -3x$

c) $h: y = x$

d) $j: y = -x$

Jak se nazývají grafy funkcí z úloh c) a d)?

ŘEŠENÍ PŘÍKLADU 1

GRAF LINEÁRNÍ FUNKCE

Grafem lineární funkce v soustavě souřadnic Oxy je přímka různoběžná s osami x i y .

Platí i obráceně: Každá přímka různoběžná s osami x a y je grafem lineární funkce.

PŘÍKLAD 1

Je dána funkce $f: y = 3x - 1, \quad x \in (-3;3)$.

Které z bodů $[0;-1]$, $[2;4]$, $[-1;-4]$, $[-5;-14]$ a $[4;11]$ náleží grafu této funkce?

ŘEŠENÍ:

Grafu dané funkce náleží body: $[0;-1]$ a $[-1;-4]$.

Čísla -5 a 4 nepatří do definičního oboru funkce, proto ani body $[-5;-14]$, $[4;11]$ nenáleží grafu funkce $f: y = 3x - 1$.

Bod $[2;4]$ rovněž nenáleží grafu funkce

$f: y = 3x - 1$.

PŘÍKLAD 2

Načrtněte grafy funkcí:

a) $f_1: y = 1 - x$

b) $f_2: y = 1 + x$

c) $f_3: y = -1 + x$

d) $f_4: y = -1 - x.$

Poznámka:

Všimněte si, ve kterých bodech protínají grafy daných funkcí osy x a y .

ŘEŠENÍ:

Grafem všech funkcí je přímka. Přímka je určena 2 body $\rightarrow$ vypočteme souřadnice dvou bodů pro každou funkci.

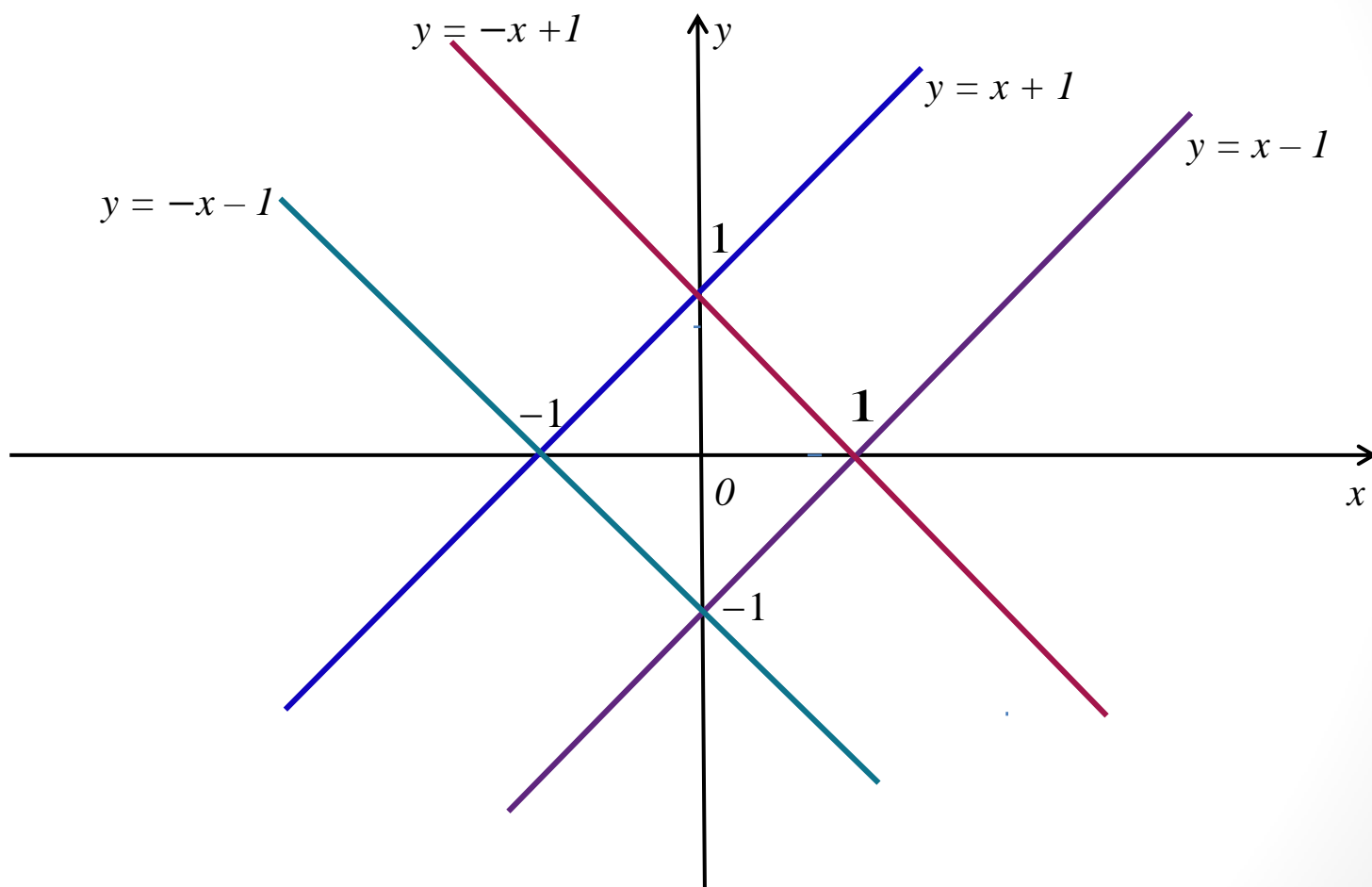
$$\text{a) } \begin{array}{c|c|c} \mathbf{x} & 0 & 2 \\ \hline \mathbf{y} & 1 & -1 \end{array}$$

$$\text{b) } \begin{array}{c|c|c} \mathbf{x} & 0 & 2 \\ \hline \mathbf{y} & 1 & 3 \end{array}$$

$$\text{c) } \begin{array}{c|c|c} \mathbf{x} & 0 & 2 \\ \hline \mathbf{y} & -1 & 1 \end{array}$$

$$\text{d) } \begin{array}{c|c|c} \mathbf{x} & 0 & 2 \\ \hline \mathbf{y} & -1 & -3 \end{array}$$

GRAFY

PRŮSEČÍKY GRAFU LINEÁRNÍ FUNKCE S OSAMI

Průsečík grafu fce $f: y = ax + b$ s osou y :

$$x = 0 \rightarrow y = b$$

Je-li bod Y průsečík grafu funkce $f: y = ax + b$ s osou y , pak platí: **$Y = [0, b]$** .

Průsečík grafu fce $f: y = ax + b$ s osou x :

$$y = 0 \rightarrow 0 = ax + b$$

$$- ax = b$$

$$x = \frac{-b}{a}$$

Je-li bod X průsečík grafu funkce $f: y = ax + b$ s osou x , pak platí: **$X = \left[\frac{-b}{a}, 0\right]$** .

POUŽITÁ LITERATURA:

CALDA, Emil. *Matematika pro netechnické obory SOŠ a Sou: 1. díl*. Praha: Prometheus, 2011. ISBN 978-80-7196-020-1.

ODVÁRKO, Oldřich. *Matematika pro gymnázia: Funkce*. Praha: Prometheus, 2005. ISBN 80-7196-164-7.

Obrázky vlastní tvorba.